

VÄLFAÄRDS- SKAPARNA

*En analys av småföretagens betydelse för
kommunernas skatteintäkter*

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	2
Om undersökningen.....	2
99 procent av alla företag är små.....	3
De små företagen skapar de nya jobben i Sverige.....	4
De små företagen avgörande för kommunernas skatteintäkter.....	6
Analys.....	9
Slutsatser och rekommendationer.....	11

Företagarna är Sveriges största företagarorganisation. Vår uppgift är att skapa bättre förutsättningar för företagande i Sverige. Vi företräder närmare 70 000 företagare, vilket ger oss en stor möjlighet att påverka och driva opinion för ett bättre företagarklimat. Dessutom erbjuder vi våra medlemmar unika medlemstjänster och förmåner. Företagarna är en medlemsägd, medlemsstyrd och partipolitiskt obunden intresseorganisation. Vi finns över hela landet med 19 regionkontor och 260 lokala nätverk och mötesplatser.

Sammanfattning

- Hur det går för småföretagen är avgörande för den kommunala utvecklingen vad gäller sysselsättning, välfärd och kommunal service.
- Småföretagen och deras anställda är sammantaget den klart största skattebetalaren på kommunal nivå. Totalt sett för Sveriges kommuner svarar de små företagen för 32 procent, jämfört med 22 procent för stora företag och 24 procent för offentlig sektor.
- Störst andel kommunalskattekronor från de små företagen finns i Strömstad, Täby, Malung och Gnosjö (på delad tredje plats). Lägst andel återfinns i Salem, Oxelösund, Hammarö och Surahammar.
- Små företag har stått för uppemot 4 av 5 nya jobb som skapats i Sverige sedan 1990. Småföretagen är dessutom bäst på att skapa jobb för unga liksom för personer som står långt från arbetsmarknaden.
- De små företagen är också den enskilt största arbetsgivaren i Sverige. Sammantaget arbetar ca 1,9 miljoner personer i företag med högst 49 anställda¹. Ca 1,3 miljoner jobbar i stora privata företag och ca 1,4 miljoner personer i offentlig sektor.
- Åtta av tio småföretag uppger att de vill växa, Av dessa finns det givetvis en del som tycker att utsikterna att växa är dåliga. Men nästan sex av tio av alla företag ser faktiska expensionsmöjligheter. Det finns dock betydande tillväxthinder på såväl lokal som nationell nivå.
- På nationell nivå är de största hindren de höga arbetskraftskostnaderna, bristen på kompetent arbetskraft samt olika typer av finansieringsproblem. På regional och lokal nivå återfinns framför allt problem med infrastruktur, lokal service (bl.a. tider och kostnader för olika typer av tillstånd), problem med offentlig upphandling och osund konkurrens, samt – inte minst – med attityder på lokal nivå från politikerna och kommunala tjänstemäns sida.

Om undersökningen

I denna rapport analyseras hur stor andel av kommunernas inkomstskatteintäkter som kommer från olika sektorer. De delsektorer vi analyserar är: små företag (0-49 sysselsatta), större företag (alla företag med minst 50 sysselsatta), anställda i offentlig sektor, pensionärer samt anställda i andra kommuner. Att denna kategori finns med förklaras av att statistiken bygger på kommunernas nattbefolkning². För de personer som pendlar ut finns dock

¹ Inklusiv jordbruk/skogsbruk.

² Beräknas utifrån SCB statistik.

ingen information om var de arbetar (små eller stora företag eller i den offentliga sektorn) varför de slås ihop till en delkategori.

Analysen bygger på statistik från UC över antalet företag i varje kommun³. Utifrån detta kan vi beräkna antalet sysselsatta i varje delsektor⁴. Dessa beräkningar jämförs med SCB-statistik över antal sysselsatta och boende i kommunen, antal pendlare, antal pensionärer etc.

I nästa led i analysen antar vi att varje anställd i kommunen har samma genomsnittsinkomst och betalar genomsnittlig kommunalskatt⁵. Båda dessa uppgifter hämtas från SCB. Motsvarande uppgifter för pensionärerna hämtas också från SCB. Uppgifter om kommunalskatt har också hämtats från SCB.

Samtliga uppgifter om inkomster och skatter avser år 2011. Det är också viktigt att betona att analysen avser kommunens intäkter via kommunalskatten, inte andra intäkter via avgifter och annan kommunal verksamhet eller från det kommunala utjämningsystemet. Inte heller kommunens eventuella bidrag till utjämningsystemet finns med, utan undersökningen avser kommunens ”bruttointäkter” via kommunalskatten.

Beräkningarna ska således betraktas som starka indikationer på de olika sektorernas andelar av kommunernas skatteintäkter, snarare än som den exakta sanningen. För enskilda kommuner kan givetvis speciella förhållanden som till exempel en betydligt högre lönenivå i ett storföretag etc. påverka bilden. Vår bedömning, efter att ha jämfört våra beräkningar med ett flertal kommunala årsredovisningar, är dock att den tydliga bild som analysen ger av de små företagens avgörande betydelse för flertalet kommuners intäkter från kommunalskatterna är riktig.

99 procent av alla företag är små

Vid årsskiftet 1990-1991 hade Sverige 391 000 privata företag vid sidan av jord- och skogsbruken. 386 000 av dem var småföretag, dvs. hade färre än 50 anställda.

20 år senare, år 2010, hade Sverige nära 770 000 företag inom den privata sektorn exklusive jordbruk, varav 764 000 var småföretag. Tre år senare är antalet registrerade småföretag drygt 900 000, dvs. en ökning med nästan 150 000 företag på tre år. Andelen småföretag, som var hög redan 1990, är nu uppe i omkring 99 procent. Till antalet har småföretagen således mer än fördubblats de senaste 20 åren.

³Siffrorna är ej koncernjusterade, dotterbolag räknas således som fristående företag.

⁴ Det finns en viss osäkerhet om antalet sysselsatta i enskilda firmor. Här antar vi att antalet heltidssysselsatta i kommunen i förhållande till antalet enskilda firmor är den samma för länet i stort.

⁵ Beräkningar avser endast de kommunala skatterna, inte landstings- eller statliga skatter.

Dominansen för små företag går igen i samtliga län och samtliga kommuner. I tio kommuner⁶ är samtliga företag småföretag.

Sysselsättningsmässigt svarar givetvis de större företagen för en förhållandevis högre andel. Sammantaget är det dock betydligt fler som sysselsätts i små än i stora företag.

I dagsläget sysselsätter småföretagen⁷ runt 1,9 miljoner personer. Småföretagen är därmed Sveriges främsta arbetsgivare. Både antalet och andelen sysselsatta i småföretag har alltså ökat betydligt under den senaste 20-årsperioden.

På basis av de kommunvisa beräkningarna kan vi även ta fram den privata sysselsättningen fördelad på små och stora företag. I de tio kommuner som saknar storföretag är givetvis småföretagens andel av privat sysselsättning 100 procent. Störst betydelse för den privata sysselsättningen har storföretagen i Solna (59 %), Älmhult (58 %) och Skinnskatteberg (55,5 %).

De små företagen skapar de nya jobben i Sverige

Det är också i de små företagen som tillväxten sker och har skett de senaste tjugo åren.

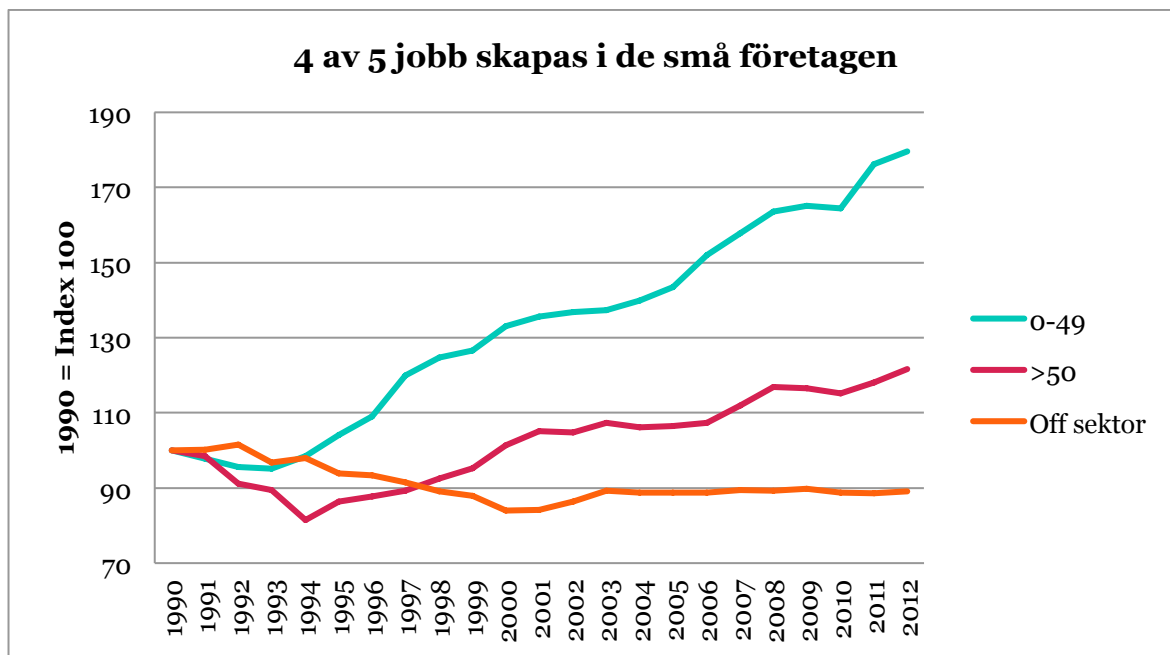
Sedan 1991 har fyra av fem nya jobb tillkommit i företag med färre än 50 anställda. Totalt sett mellan 1990 – 2012 har de små företagen skapat mer än 800 000 nya jobb, att jämföra med omkring 250 000 i större företag och ett tapp i offentlig sektor med ca 180 000 personer⁸. Sveriges ekonomi och välfärd är alltså beroende av att de små företagen går bra och kan fortsätta att anställa.

⁶ Rättvik, Habo, Högsby, Arvidsjaur, Övertorneå, Bjurholm, Sorsele, Åsele, Lekeberg, Ydre

⁷ Inklusive jordbruk/skogsbruk

⁸ Avser statistik över antalet som hel- eller deltissysselsätts i små företag. Statistiken kan därmed skilja sig från annan statistik vad avser heltidekvivalenter, eller personer som får sin huvusakliga inkomst från en viss källa.

Diagram 1 Sysselsättning i olika sektorer⁹

Annan statistik, liksom tidigare studier, visar också att de små företagen är bäst vad gäller att anställa unga och de som befinner sig längst bort från arbetsmarknaden. Statistik från SCB över hur antalet jobb för unga har utvecklats i olika delar av ekonomin visar till exempel att mellan 2001 till 2010 ökade antalet sysselsatta unga (16-26 år enligt SCBS RAMS-statistik) med drygt 63 000 personer. I de små företagen med max 49 anställda steg ungdomssysselsättningen med 52 000 personer; i större privata företag med knappt 24 000 medan den minskade med ca 12 000 unga personer i den offentliga sektorn. Av alla anställda i respektive grupp ser vi dessutom att andelen unga sysselsatta 2010 var över 16 procent i de små företagen, endast 8 procent i offentlig sektor, och 13 procent i ekonomin totalt.

Flertalet småföretag har dessutom ambitionen att växa på olika sätt. I vårens Småföretagarbarometer, som Företagarna genomför två gånger per år tillsammans med Swedbank/Sparbankerna, anger således endast omkring 15 procent av företagen med 1-49 anställda att de inte vill växa. Åtta av tio små företag vill alltså växa. Av dessa finns det givetvis en del som tycker att utsikterna att växa är dåliga. Men nästan 60 procent av alla företag ser också faktiska expansionsmöjligheter.

I undersökningen våren 2013 ställdes dessutom några följdfrågor om på vilken sikt företagen såg expansionsmöjligheterna och på vilket sätt de ville växa. Fyra av tio företag har det närmaste året som planeringshorisont för tillväxten, och ytterligare fem av tio planerar för att den ska ske under år två och tre. Vad gäller hur företagen vill växa är bilden också tydlig. Det vanligaste svaret som 75 procent av företagen anger är givetvis att öka omsättningen/försäljningen. Men

⁹ Källa: SCB, bearbetat av Företagarna

så många som hälften av företagen strävar efter att växa sysselsättningsmässigt, och vart tredje genom att ta fram nya produkter och tjänster (summan kan överstiga 100 procent eftersom flera alternativ kunde anges).

Småföretagen är dessutom mer stabila i kristider. En analys av AKU¹⁰ (arbetskraftsundersökningarna) som Företagarna låtit göra har jämfört sysselsättningen i små och stora arbetsställen i januari-februari 2013 med året före, dvs. hur utvecklingen varit under en tydlig konjunkturavmattning. Slutsatsen är tydlig: I små arbetsställen med max 49 sysselsatta ökade sysselsättningen med 1,4 procent, medan den i större arbetsställen sjönk med 1,6 procent. Eftersom småföretagen står för merparten av alla sysselsatta i små arbetsställen i Sverige kan man utan tvekan dra slutsatsen att resultatet också gäller på företagsnivå. De små företagen är stabilare och de klarar att expandera trots finanskris och lågkonjunktur. Större företag/arbetsställen är snabbare på att dra ned. Detta stämmer väl överens med erfarenheterna från krisen 2008-2009.

Det finns flera förklaringar till att de små företagen är stabilare. För det första, de är snabba att ställa om, med korta beslutsvägar och mycket stark marknadskontakt. För det andra, den enskilde företagaren sätter nästan alltid företaget före sin egen inkomst. Man drar ned den egna lönen och man arbetar mer – istället för att minska antalet anställda.

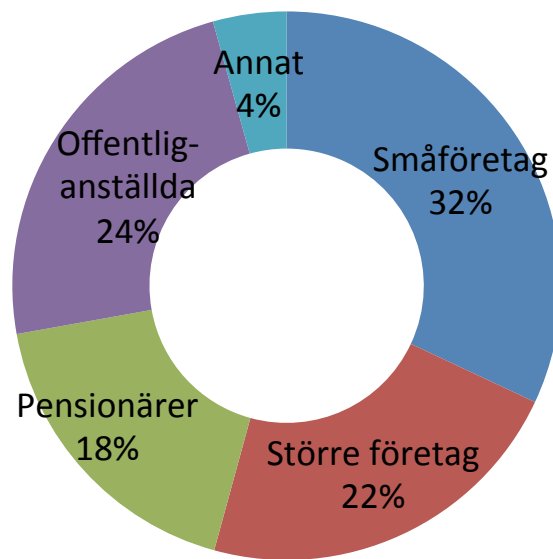
Den större stabiliteten i små företag är ytterligare ett viktigt argument för vikten av ett företagarklimat på nationell och lokal nivå som uppmuntrar och stödjer småföretagandet.

De små företagen avgörande för kommunernas skatteintäkter

Sammantaget i Sverige visar våra beräkningar att de småföretagen (företagarna och deras anställda) är den största betalaren av kommunalskatter. Genomsnittligt för landet stod de små företagen för 32 procent av kommunernas skatteintäkter, jämfört med 22 procent för de anställda i större företag och 24 procent för offentligt anställda.

¹⁰ Arbetskraftsundersökningarna (AKU) är en undersökning som beskriver utvecklingen på arbetsmarknaden för Sveriges befolkning i åldern 15-74 år. AKU tar fram månatlig, kvartalsvis och årlig statistik med tonvikt på såväl antal som andel sysselsatta respektive arbetslösa.

Diagram 2 Övergripande cirkeldiagram skatteintäkter per sektor

Skillnaderna mellan olika län och kommuner är dock betydande. I tabell 1 redovisas resultatet på länsnivå. Den högsta andelen skattebetalningar från små företag återfinns i Stockholms län med 38 procent. Den lägsta i Blekinges län med 25 procent.

Tabell 1. Länsvis fördelning av kommunala skatteintäkter per sektor

	Småföretag	Större företag	Off sektor	Pensionärer	Övrigt
Norrbotten	30	16	29	21	4
Örebro	28	21	27	20	4
Kronoberg	32	24	22	19	3
Västerbotten	28	16	33	19	4
Dalarna	30	16	29	21	4
Östergötland	30	20	26	19	5
VGL	31	25	22	18	4
Gävleborg	29	19	26	22	4
Västernorrland	29	15	30	22	4
Värmland	29	16	30	21	4
Uppsala	27	14	37	17	5
Kalmar	30	16	29	22	3
Västmanland	30	24	22	20	4
Skåne	31	20	24	19	6
Halland	32	15	32	18	3
Gotland	31	10	35	21	3
Blekinge	25	18	31	22	4
Södermanland	27	16	32	21	4
Stockholm	38	31	12	15	4
Jönköping	33	22	24	18	3
Jämtland	34	11	32	20	3
Riket	32	22	24	18	4

I bilaga 1 redovisas statistiken för samtliga kommuner fördelat på län. Givetvis finns det mycket stora skillnader på kommunal nivå beroende på befolknings- och näringslivsstruktur. Sammantaget är småföretagen de största kommunalskatter-generatorerna i ca 130 av Sveriges 290 kommuner. I drygt 75 kommuner är de offentligt anställda de största betalarna. I endast ca 20 kommuner är de stora företagens anställda de största kommunalskattebetalarna.

De tio kommuner som har högst andel skatteintäkter från små företag är:

Strömstad
Täby
Malung-Sälen
Gnosjö
Vansbro
Stockholm
stad
Varberg
Härjedalen
Ydre
Ängelholm

De tio¹¹ kommuner med lägst andel skatteintäkter från små företag är:

Hofors
Bjuv
Ale
Tidaholm
Älvkarleby
Skinnskatteberg
Forshaga
Salem
Oxelösund
Hammarö
Surahammar

Analys

Som statistiken visar är småföretagen avgörande för jobbskapandet och därmed för kommunernas skatteintäkter och den kommunala utvecklingen vad gäller välfärd och kommunal service.

De är enskilda företagarna/entreprenörerna skapar alla dessa jobb och tillväxt tack vare sin innovationskraft och genom nyföretagande. Betydelsen är allra störst inom de kunskapsintensiva branscherna. Detta är en av de stora strukturförändringarna i ekonomin de senaste decennierna – skiftet från vad som kan kallas en “managed economy”, med de stora företagen i centrum, till en “entrepreneurial economy”, där entreprenörskap och företagande är grunden för innovationer, tillväxt och jobb.

Detta blir än tydligare i takt med att ekonomin globaliseras och att internationella nätverk blir allt viktigare. I dessa nätverk spelar de kunskapsintensiva småföretagen en snabbt växande roll. Öppna marknader, snabb teknikutveckling och hård internationell konkurrens ställer nya krav på svenska företag. Efterfrågan förändras snabbt och nya branscher växer fram. De stora företagen tvingas dessutom av konkurrenskraftsskäl i många fall att minska andelen verksamhet (och då framför allt produktion) i Sverige. Större vikt för tjänstesektorn talar också för att småföretagens betydelse ökar.

Det faktum att ekonomin blir allt mer komplex och snabbväxande indikerar att det är svårare än någonsin för politiker och tjänstemän att plocka framtidens vinnare, utan det gäller att skapa bra allmänna förutsättningar och attityder till företagande¹². Det gäller också till exempel att se över det rådande regelverket som på många sätt diskriminerar småföretagen, till exempel vad gäller regelbördan.

¹¹ Flera kommuner var här på samma procentsats varav denna lista består av 11 kommuner.

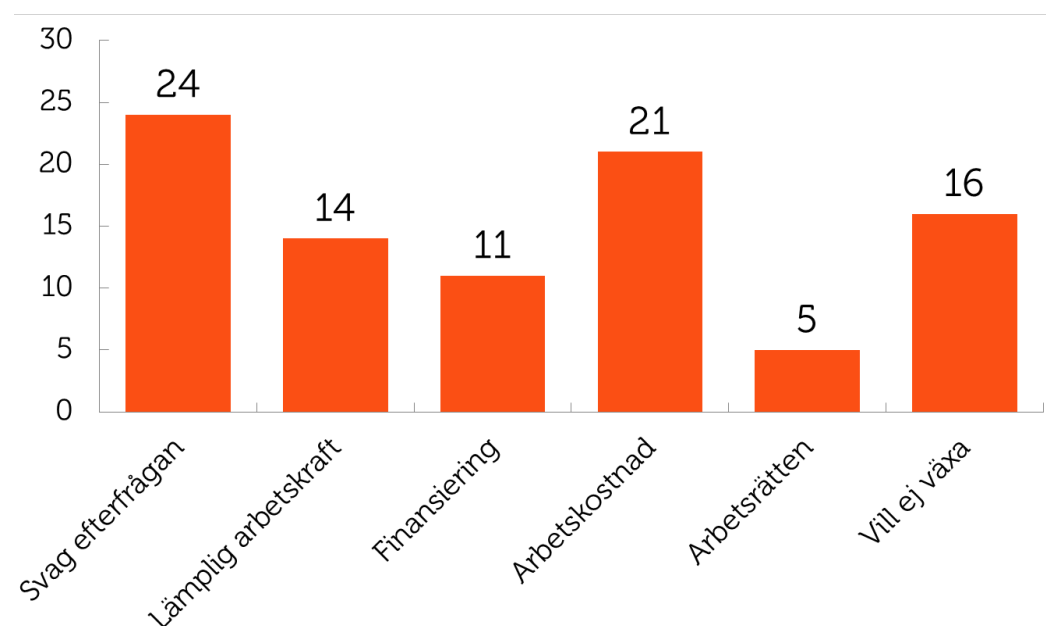
¹² En speciell utmaning är att klara det kommande generationsskiftet bland Sveriges företagare. Ungefär var fjärde företagare planerar att trappa ned på fem års sikt. Inte minst på lokal nivå kan detta starkt komma att påverka strukturer och tillväxt.

I flertalet kommuner är det de små företagen som står för den enskilt största andelen av kommunernas skatteintäkter. Att på lokal nivå skapa goda förutsättningar för tillväxt och jobbskapande är här givetvis oerhört viktigt.

I andra kommuner står de stora företagen för den största andelen av skatteintäkterna. Här kan man dock konstatera att ju större beroendet av ett enskilt företag är, desto större är också risken för kommunen om något skulle inträffa för detta företag. Även i dessa fall är därför en politik som skapar förutsättningar för en bredare näringslivsstruktur och därmed för ny- och småföretagande oerhört viktigt. Detta gör också kommunen mer stabil i kristider.

En rad undersökningar på nationell nivå visar att de största strukturella hindren för tillväxt i småföretag är de höga arbetskraftskostnaderna, bristen på kompetent arbetskraft samt olika typer av finansieringsproblem. Problemet med den svaga efterfrågan är direkt avhängigt av konjunkturen och därmed i hög grad bestämt av hur världsekonomin utvecklas. Det är därmed inte på samma sätt möjligt att åtgärda via nationella insatser.

Diagram 3 Största tillväxthinder på nationell nivå

Källa: Småföretagsbarometern våren 2013

På regional/lokal nivå återfinns framför allt problem med infrastruktur, lokal service (tider och kostnader för tillstånd), problem med offentlig upphandling och osund konkurrens, samt – inte minst – med lokala attityder från politikerna och kommunala tjänstemäns sida.

Slutsatser och rekommendationer

De små företagen står för fyra av fem nya jobb. De är de enskilt största kommunalskattebetalarna i en majoritet av Sveriges kommuner. Att skapa goda förutsättningar för företagande och risktagande är därför avgörande – för jobben, välfärden och framtiden. Om politikerna vill kan företagen skapa många fler jobb.

Företagarna vill därför lyfta fram ett antal åtgärder, på såväl lokal- som nationell nivå, som kan ge den tillväxt i sysselsättningen som Sverige behöver.

- Attityderna till företag och företagare måste förbättras

För att få fler att vilja bli entreprenörer och företagare spelar omgivningens attityder en stor roll. Det blir enklare att uppnå om det förs en kontinuerlig dialog mellan kommunpolitiker och tjänstemän och det lokala näringslivet. Kommunen bör även förbättra kontakterna mellan skola, universitet, högskola och näringsliv. Förutom att det skapar förbättrade förutsättningar för små företag - i synnerhet innovativa små företag - att utvecklas och verka, så ger det fler elever en inblick i entreprenörskap.

- Bättre och enklare service

Mer konkreta åtgärder från kommunens sida kan vara att inrätta en företagarlots/ "en väg in" för företag i alla typer av frågor. På så sätt blir kontakten med kommunen mindre betungande för den enskilde, och troligen smidigare även för kommunen. Genom att öka förutsägbarheten kring handläggningstider och kostnader, exv. genom "tjänstegarantier", ökar företagarens möjlighet att planera sina investeringar.

- Bättre infrastruktur

Att kommunen arbetar för att skapa goda förutsättningar för näringsverksamhet i form av god service och infrastruktur, så som exempelvis postservice, vägnät och bredband är grundläggande faktorer av betydelse för företagens möjlighet att bedriva verksamhet.

- Skapa rättvisa och enkla regler

Ett bra företagarklimat förutsätter enkla och stabila regler som ger stöd och vägledning istället för hinder. Kommunen borde se varje tillståndsärende som kommer till dem som en möjlighet för jobb. Den enskilde företagaren behöver få ägna mer tid åt verksamheten och mindre åt byråkrati.

- Sträva efter sund och öppen marknad
 - Stoppa osund konkurrens. De små företagen behöver sunda konkurrensförhållanden. Offentlig sektors affärsverksamhet på konkurrensutsatta marknader tränger undan privata företag och drabbar särskilt små företag som verkar på lokala marknader. Det försämrar näringsklimatet och hämmar tillväxten. Osund konkurrens från offentlig sektor måste därför upphöra.

- Öppna upp för nya idéer och branscher. För att Sverige ska ha sunda och konkurrenskraftiga marknader tycker Företagarna att konkurrensutsättningen av den offentliga sektorn behöver fortsätta. På så sätt skapas utrymme för nya företag och ökad effektivitet av offentliga medel. Arbetet med liberalisering av marknader och införandet av valfrihetssystem innebär att nya, spännande branscher växer fram. Bl.a. ser vi att andelen kvinnliga företagsledare ökat i de kommuner som infört Lagen om valfrihet (LOV)¹³.
- Förbättra den offentliga upphandlingen. Det offentliga köper genom offentlig upphandling in varor och tjänster för stora belopp årligen. 99 procent av alla företag är små och dessa företag är viktiga för konkurrens och goda inköp för skattepengarna. Endast 27 procent av de små företagen deltar i offentlig upphandling, men potential finns för fler. För att möjliggöra för fler små företag att delta i offentlig upphandling är det särskilt viktigt att de krav som ställs är rimliga och relevanta och att stora kontrakt så långt möjligt delas upp i mindre delar, produktmässigt eller geografiskt.
- Ge företagare råd att skapa jobb
 - Sänk kostnaden för att anställa. Nya och existerande företag behöver bättre möjligheter att kunna växa. Ett första steg för att sänka kostnaden att anställa är att införa ett arbetsgivaravgiftsavdrag och ta bort den allmänna lönavgiften för lönesummor upp till 3 miljoner¹⁴.
 - Låt inte sjukdomar drabba de minsta företagen. För många företagare är sjuklöneansvaret ett stort orosmoment som ökar risken vid en anställning. Det riskerar också att leda till att de som står långt ifrån arbetsmarknaden får ännu svårare att komma tillbaka till jobb. Ta bort företagets sjuklöneansvar genom Företagarnas modell som skyddar de minsta i första hand.

¹³ Konkurrensverket 2012:1

¹⁴ Företagarnas förslag är att ta bort den allmänna löneavgiften som 2013 uppgår till 9,88 procent på alla lönesummor upp till 3,2 miljoner kronor, dvs omkring 10 anställda.

- Ta bort hinder för att anställa

Syftet med turordningsreglerna är gott men småföretag missgynnas eftersom många upplever det som svårt att behålla rätt kompetens om företaget hamnar i kris och behöver säga upp personal. Bästa kompetens och inte antalet år på jobbet måste få styra. Arbetsmarknadens bristande anpassningsförmåga utgör en konkurrensnackdel för svensk ekonomi.

- Riv hindren för tillväxt

Det måste bli enklare för företagare att få tillgång till kapital och möjlighet att bygga eget kapital för att göra nyinvesteringar. Investeraravdraget är ett viktigt steg på vägen men mer behövs. Genom att förbättra skattereglerna för småföretagare och skapa rättvisa bankvillkor blir det enklare att växa och expandera. Transparensen på bankmarknaden måste förbättras.

- Förbättra tillgången till kompetens

Lärings- och introduktionsjobb måste vara möjliga att utnyttja för alla företag. Arbetsförmedlingens arbets sätt måste anpassas till de små företagens situation. Sänk skatten på personaloptioner så att småföretagare lättare kan konkurrera om tillgänglig kompetens, samtidigt som tillgången på kapital förbättras och tillväxten av nya kunskapsintensiva tjänster och produkter underlättas.

- Ge företagare en tryggare social situation

Reglerna för a-kassa, sjukpenning och föräldrapenning måste fungera när man är företagare eller går från anställning till driva eget.